CÂNTECE DIN BASARABIA

ADUNATE, ÎNTOCMITE ŞI ÎNTOVĂRĂŞITE
DE NOTE EXPLICATIVE

DE

V. ALECSANDRI

CU O PREFAŢĂ DE
MATHEIU H. RAREŞIU

Editura I. Brănişteanu, Bucureşti

PREŢUL 25 BANI

Cântece
din
Basarabia

adunate, întocmite şi întovărăşite dè note explicative de V. ALECSANDRI

CU O PREFAŢĂ

de MATHEIU H. RAREŞIU

Editura I. Brănişteanu, Bucureşti

PREŢUL 25 BANI

PREFAȚĂ

«Suplimentul» care întovărășește ediția din 1866 a poeziilor populare, coordonate de Vasile Alecsandri, cuprinde, între altele, 16 «cântece din Basarabia»

Acestora li s'ar fi putut alătura: *Holera*, *Toma Alimoș*, *Român Grue Grozăveanul*, *Doncilă* și *Prutul*. Dar odată ce «coordonatorul» le-a așezat pe unele printre balade, pe altele printre doine, am crezut că nu trebue să le detașez din ciclurile lor. Cuprind și ele oameni și fapte dintre Prut și Nistru. Lucrurile sunt cam transfigurate de Alecsandri, care nu s'a mulțumit acĭ cu munca de adunător și adnotator, ci a ținut să fie și un *întocmitor* de poezii *populare?*

Totuși «revizuirile» acestea n'au răpit pe dea'ntregul culegerilor valoarea folkloristică. De aceea și transcriem toate versurile clasate printre «cântecele

din Basarabia», și de aceea dăm din baladele și doinele culegerii următoarele versuri:

I. *Din „Holera“:* ?

Gios pe malul Prutului
La casele Vâlcului
Vâlcul bea, se veselește,
Cu trei fete se'ndrăgește
De holeră nici gândește.
Maică-sa grija-i ducea
Și cu lacrimi ti zicea:
«*Dragul mamei, Vâlcule,*
«*Mândrule, voinicule,*
«*Tu tot bei și veselești*
«*De holeră nici gândești.*
«*Lasă-mi-te de beție*
«*Și de dalba veselie*
«*Ca holera-i chiar la Prut* [1])
«*Și chiar dincoace-au 'trecut*».

1) De multe rele ce-au venit de peste Prut de când Basarabia e în stăpânirea Rușilor, precum holera, locuste, invazii de armate, vânturi secetoase, etc., a ieșit în țară vorba: *slut la Prut* și cântecul Prutului, care începe astfel:

Prutule «râu blestemat» (nota lui Alecsandri).

II. *Din «Toma Alimoș»:*

Departe, frate, departe,
Departe, și nici prea foarte
Sus pe șesul Nistrului,
Pe pământul Turcului. [1])

III. *Din «Român Grue Grozavanul»*

Sus, pe câmpul Nistrului
Sub poalele ceriului,
La coada Ialpeului... [2])

. . . .

. . . .

Eata Mârzacițele [3])
Și cu Tătărițele
Că la Hanul năvălesc
Și cu toate așa grăesc:
«Alei! Doamne Han bătrân
Cu hamger bogat la sân!
Fa cu Gruie ce vei face
Sufletul să ni se'mpacè,

1) «In partea Basarabiei de jos, ce purta numele de Bugeac» *(nota lui Alecsandri).*

2) «Ialpeu, râu din Basarabia, ce se varsă în lacul numit Ialpag» *(nota lui Alecsandri).*

3) Adică nevestele Mirzacilor și a Tătarilor de gloată. Mirzaci erau de sânge hănesc și formau o castă puternică între Tătari. Numele lor era Myrza» *(nota lui Alecsandri).*

«Că de când s'au ridicat
Şi'n Bugeac Grue-au intrat
Mulţi Tatari el ţi-au strieat
Şi Tatarce-au văduvit,
Fete mari au bătrânit,
Bugeacul l'au pustiit,
Bugeacul pe jumatate
Şi Crîmul a treia parte!»

Intr'o notă cu privire la «bahmeţii» de cari Grue Grozăveanu a sărăcit *Buceagul*, Vasile Aleccsandri spune:

«**Bahmet** sau **bahamet,** cuvânt de origină tatara, ce denumeşte caii din Bugeac. O mare parte din Basarabia poartă numele de Bugeac, de pe timpul năvălirii Tătarilor în sânul ei, în urma moartei lui Ştefan-Vodă. Câmpiile Bugeacului hrăniau înainte un soi de cai sălbatici ce erau foarte apreţuiţi de Turci şi de Tatari. Asemenea şi în Dobrogea, pe malul drept al Dunării, în faţă cu Basarabia de jos, se gaseau herghelii de soi bun...

IV. In «*Serb-Sărac*» se pomenesc iarăşi caii Bugeacului

«Plimba-mi-se Serb-Sărac

«Pe-un cal negru din Bugeac!

. . . .

. . . .

«Copilaş de Serb-Sărac
«Nu-ţi e negrul din Bugeac?
«De-ţi e negrul vânzator
«Eu îţi sunt cumpărător,
«Că vreau bine sa-l plătesc!
«Cu aur sa-l cumpănesc».
«Nu-mi e negrul de vânzare
«Nici mi-e negrul de schimbare
«Că-i voinic şi-i pui de zmeu,
«Şi-i fugar pe placul meu!»

V. *Din «Doncilă» :*

Grea urgie au picat!
Că ştii, frate, un Mârzac
Au sosit dela Bugeac
Şi pân ţara face jac.

Nota lui Alecsandri care tâlmăceşte aceste versuri spune între altele:

«In timpurile pe când Bugeacul erà în stăpânirea Tătarilor, aceştia făceau ades năvăliri pe pământul Moldovii şi căşunau cumplite rele locuitorilor români, arzându-le satele, prădându-le viiele şi răpindu-le nevestele şi fetele.

Asemine Românii din partea lor da năvală în Bugeac şi-şi resbunau cu foc şi cu moarte. In balada lui Doncilă, Tătărul Crâm Hogea` cere tot în silă şi în putere şi redică *haraciu* de tot omul câte zece galbini venetici etc. şi pretinde pe fie-care noapte câte-o fată mare».

VI. *Din «Prutul»:*

Prutule, râu blestemat!
Face-te-ai adânc şi lat
Ca potopul tulburat
Mal cu mal nu se zărească,
Glas cu glas nu se lovească,
Ochi cu ochi nu se lovească.

Ediţia din care am reprodus «cântecele din Basarabia» şi de unde am luat extrasele din balade şi doine, a fost tipărită cu spesele Asilului Elena Doamna şi vândută, cu preţul de 20 lei volumul, în folosul acestei instituţiuni pentru copiii—găsiţi.

Culegerea erà precedată de un schimb de scrisori, avut în Octombre 1862, între Alecsandri şi Doamna Elena, soţia lui Alexandru Ioan Cuza.

Iată textul scrisorii lui Alecsandri:

Măriei Sale Doamnei Elena
Prea Inălțată Doamnă,

Intr'un șir de mai mulți ani m'am ocupat cu adunarea și coordonarea Poesiilor poporale din Țerile Românești și am parvenit a formà o culegere prețioasă de balade, de legende și de fielurite cântice improvisate de poporul Român în orele sale de suferință sau de veselie, de cadere sau de mărire.

O parte din acele pętrę scumpe a comoarii geniului Românesč au fost scoase la lumină și traduse în limbile francesă, englesă și germană. Fiind pretutindene bine priimite și admirate, ele au deșteptat luarea aminte ai (sic) oamenilor eruditi și au contribuit mult a atrage simpatii meritate asupra nației noastre de atâți secoli uitată și părăsită pe marginile Orientului.

Complectând acum, precât mi-au fost prin putință colecția începută și dorind a face ca se contribue însuși geniul poporului în folosul Asilului de copii-găsiți ce poartă numele Inălțimei Voastre, iau îndrasneală a dărui acestui așezământ manuscrisul meu de poesii culese din gura poporului.

Ele coprind glasurile intime ale sufletului său, şi merită de a fi unite cu glasurile de recunoştinţă şi de binecuvântare ce răsun împregiurul numelui Inalţimei Voastre. Ele sânt copii - gasiţi ai geniului Românesc, şi dar au dreptul a se bucura de îmbrăţişarea Inaltei Protectoare a Asilului Elena.

Am onorul a fi cu cel mai adânc respect

al Inălţimei Voastre

pré plecat şi supus servitor

Octomvrie 1862 **V. Alecsandri**

Doamna Elena, mulţămind lui Alecsandri «pentru buna şi mărinimoasa cugetare» ce a avut, vorbeşte întrucâtva de opera de *corectare*, de adăugire şi suprimare, căreia i se dedase poetul cu prilejul culegerii de cântece populare:

«Fară a redica ceva din caracterul naiv al espresiei poporale, *aţi mladiét cu o rară fericire forma acestor încercări înteitoare*».

Şi vrând ca ediţiile acestor «poesii populare ale Românilor» să fie demne de geniul poetic al rusticilor autori anonimi, Doamna Elena, pe lângă o

«ediţie de lucs, pentru admiratorii frumseţilor poesiilor poporale», comandase o alta, care «*ediţie tipărită cu caractere, fiind menită a se vinde cu preţul cel mai mic, va servi a duce cânticele naţionale ale României; în sânul munţilor, în sate, în Monastiri*»...

Dorinţa aceasta: a unei cât mai large respândiri a cântecelor populare, o împlineşte, în bună parte, întreprinderea care editează broşurica de faţă, ca una ce pune la îndemâna *tuturor* pe un preţ uimitor de ieftin, culegerea complecta a cânticelor basarabene, «procurate» de Alecsandri.

Matheiu H. Rareşiu.

Cântece din Basarabia

Cântece din Basarabia

Notă.—*Din cauza greutăţei relaţiilor între Moldova şi Basarabia nu am putut să'mi procur alte cântece peste Prut de cât aceste XVI bucăţi din care unele sunt numai fragmente. Sunt însă convins că s'ar putea descoperi multe balade şi doine minunate la Românii ce se află sub stăpânirea rusească căci şi-au păstrat foarte bine pân'acum datinile, li nba şi tipul strămoşesc.*

V. Alecsandri,

I

Frunză verde de oves
Floricică de pe şes!
Te-am îndrăgit de pe mers
Că-ţi e mersul legănat
La inimă m'au secat!
Floricică, floare-albastră
Resărită'n calea noastră,
Nalţişoară, subţirea
Tocmai de potriva mea,
Cărăuşii te-or călca,
Te-or călca şi te-ar strica,
La inimă m'or seca,
Floricică, floricea
Vină pe inima mea,
Lângă mine să'nfloreşti,
De pas rău să te fereşti,
Sufletul să-mi răcoreşti.

II

Frunză verde baraboi,
Ne-a făcut maica pe doi
Unul mercuri, unul joi,
Ş'a umplut lumea cu noi.
Ş'am avut o surioară
Ce-a umplut lumea de para!
Maica s'a luat prin ţară
Sa ne strângă gramăzioară.
Să ne dee'n Balţi la şcoală[1])
Mai bine am muri de boală.
Moscaleşte se'nvăţăm
Şi la oaste se intrăm!
Moscăleşte-oi invaţa
Când eu limba mi-oi uita
Când a creşte grau'n tindă,
Ş'a ajunge spicu'n grinda,
Când a creşte grâu 'n casă
Ş'a ajunge pâne'n masă!

---

1) „Bălţile sunt un sat mare de pe malul Prutului în Basarabia (nota lui Alecsandri).

III

Zi și noaptea viscolește
  Nevastă, nevastă!
Dorul tău mă prăpădește
  Nevastă, nevastă!
Casa ta 'i descoperită
Mie'mi pare șindilită
Casa ta e deslipită
Mie 'mi pare poleită.
Când mă uit la casa ta
Mi se rupe inima
Când îți zăresc umbletul
Rău îmi arde sufletul!

IV

Frunză verde de măslină
Trecui Nistrul, apă lină
Să vedem pănea de-i bună
Ca şi'n ţara mea strebună.
Fie dulce ca şi mierea
Mie 'mi pare că'i ca fierea.

V

Frunză verde poamă coarnă
Asta iarnă era iarnă
Şi ningea şi viscolea
Badiţa la noi venea.
Dar acu'i senin şi bine
Şi bădiţa nu mai vine.
Ori de mine 'i s'a urât
Ori cazaci l'a omorât,
Arză'i focul la un loc
Cum arde peptu-mi în foc!

VI

Floare, floricea
Mai zi, puica mea,
Cum ziceai aseara
Pe din gios de moară.
Cum ziceai, ziceai,
Inima'mi rupeai
Mai zi înca-o dată
Şi 'mi-o rupe toată!

VII

Cine vede și pricepe
Dragostea de unde 'ncepe
Cine vede și cunoaște
Dragostea de unde naște?
Dela gâtul cu mărgele,
Dela buze ruminèle
Dela grai cu drăgănèle
Dela țâțe bourèle.

VIII

Când eram la mama fată
Purtam rochii de bucată
Dar de când m'am măritat
Cu'n muscal din cela sat
Nici n'am fustă de purtat
Nici papuci de încălțat!
Inima-mi e cu lăcată.
Când aș descuia odată
Ar cunoaște lumea toată
Cât amar și cât venin
Bea inima la strein

IX

Frunză verde de hămeiu
Ce gândești de nu mă ici?
Judecată poate vrei?
Hai la popa din Orheiu[1])
«Protopoape luminate
Judecă și fă dreptate
— Judecata ți-e făcută
Ie-ți vadana și fă nuntă.
— Ba,' vadana n'oi lua
Chiar de-mă vei blestema
Ș'oi lua o fată mare
De peste cele hotare
C'acolo sunt Moldovence
Și mai cole sunt Muntence
Cu viers dulce femeiesc
Și cu suflet romănesc».

1) Ținutul Orheiului era unul din cei (sic!) mai tari pe timpul Domnilor vechi. Orheienii aveau veste de vitejie pe când Moldova se găsea în lupte necurmate cu puterile vecine. *(Nota lui Alecsandri)*.

Frunză verde de pelin,
Tu străină, eu străin,
Amândoi ne potrivim.
Hai în codru să trăim.
Haide'n codrii Bâcului [1])
Pe marginea Prutului,
Să ne facem bordeieș
Cu ușerii de cireș
Și cu patul de măcieș
Când om vrea ca să dormim
In departe s'auzim
Buciumele păstorești
Din câmpii Moldovenești.

---

1) Codrii mari ce se găsesc pe drumul dela Sculeni la Kișineu, capitala Basarabiei. *(Nota lui Alecsandri).*

XI

Ionel din Kișineu
Drag îmi e numele tău!
De-i trăi să fi al meu,
De-i muri să te'ngrop eu.
Să te'ngrop la capul meu
Ca să te visez mereu,
Să dorm pe mormântul tău
Până ce-a vrea Dumnezeu
Ca să mă sfârșesc și eu.

XII

Ah! amar și vai de viață!
Nici o dragă dimineață,
Să nu vers lacrimi pe față
Nici o dragă de cu-seară
Lumea să nu'mi fie amară!
Mare'i lumea, eu nu'ncap,
Și mă mir ce rău le fac?
Nici averea nu le iau,
Nici iubirea nu le vreau,
Ci tot plâng, jelesc mereu
La mormânt, la soțul meu.
Pe mormântu-i iarba crește
In mormânt el putrezește,
Inima mi se topește!

XIII

Fiunză verde pelinită,
Pe cea verde moviliță
Se rotește-o păuniță
Ș'un păun cu chica scurtă,
Eși, bădiță, de-l ascultă,
«Asculta-l'ar pustia
Că mi-a luat soția
Ochii cu sprâncenile
Mâna cu inelile,
Gâtul cu mărgelele
Gura cu mândrelele
Și mi-a luat zilele
De a umplut movilele».

XIV

Fă mă, doamne, ce me'i
[face
Sufletul să mi se'mpace
Fă-mă hulubaş de argint
Cu aripcle de vânt,
Să mai zbor de pe pamânt
Pân'la maica pe mormânt,
Şi sa stau, sa m'odihnesc,
Să plâng şi să ma jelesc
Şi de bune şi de rele
De aleanul vieţii mele!

XV

Frunză verde clocotici
La tot plopul câte cinci,
Iar la plopul cel mai mare
Şade un voinic călare
Şi tot zice cu oftare:
«La fântâna cu cerdac
Este-un trandafir de leac.
Cum aş face să nu'l scap,
Să mi-l pun seara la cap.
Toată noaptea să-mi visez
Mândruliţa ca să vez
De gândeşte ea la mine
Ori de umblă'n căi streine!»

XVI

Drag mi-a fost drumu'n-
[coace
Şi n'am pentru cine'l face!
Puiculiţa ce-am iubit
Zice că m'am moscălit
Şi'mi vorbeşte duşmăneşte
De pe mal când mă pri-
[veşte,
Şi'mi tot zice: fugi departe
Că de mine tu n'ai parte!
Când erai Român curat,
Sufletul meu ţi l'am dat
Dar de când te-ai căzăcit
Eşti ca dracul de urât.
Prutu-i mare şi nu pot
Pân'la ea să'l trec în not.
Prutul vine ca un zmeu
Când sosesc pe malul său

In editura I. Brănişteanu a apărut:

Războiul României (după datele oficiale germane). lei 1.50
Intervenţia României de N. Vilensky. . . » 1.—
Comunicatele oficiale germane, austro-ungare, bulgare turceşti şi române. . . . . . . » 1.50
A fost odată, basme p. copii. . . . . . . » 1.50
Almanahul „Excelsior“ pe 1918. . . . . . » 1.50
Viaţa lui Beethoven. . . . . » 2.—
Decrete şi Ordonanţe, aranjate de V. Scânteie. » 3.—
Spre pacea eternă de Im. Kant. . . . . . » 1.25
Un roman pasional, de M. Prévost. . . . . » 1.25
Povestea unui dor de B. Kellerman (roman) » 2.50
Ca doi străini de V. Eftimiu . . . . » 2.—
Amintiri din teatru de V. Anestin. . . . . » 1.—
Vălul de pe ochi de A. de Herz (comedie într'un act). . . . . » 1.—
Ce este Basarabia . . . . , . »—.25